

BIJLAGE 4: UITGEBREIDE TOELICHTING OP DE WIJZIGINGEN

1. We schrappen de korte mismatchlimiet

De korte mismatchlimiet is een limiet die specifiek voor de gemeente Groningen is. De definitie luidt: “Van de lange financieringsbehoefte mag een bedrag tot maximaal een jaarlijks vast te stellen percentage van de netto opgenomen vaste schuld, vermeerderd met de ijzeren voorraad kort geld, met kortlopende middelen worden gefinancierd.”

Het doel is het beperken van het renterisico. Door het financieren van een deel van de vaste activa met korte schulden (looptijd korter dan een jaar) is immers het risico aanwezig dat de rentestand bij herfinanciering al na korte tijd hoger zal liggen.

De wettelijke kasgeldlimiet is eveneens een limiet die bedoeld is om het (korte) renterisico te beperken. Deze limiet wordt op een andere manier berekend: het bedrag van deze limiet is een percentage van het begrotingstotaal. Dit bedrag is het maximale bedrag dat mag worden geleend aan korte schulden (looptijd korter dan een jaar). Of de korte schulden gebruikt worden ter financiering van vaste of vlottende activa is hierbij niet van belang.

Om de volgende redenen stellen wij voor om de korte mismatchlimiet af te schaffen:

- **Het overall renterisico wordt al afdoende ingeperkt door de kasgeldlimiet.**
- **De korte mismatchlimiet bemoeilijkt de beheersing en daarmee de efficiency van het treasuryproces.**
Bij het hanteren van de kasgeldlimietbenutting als basis voor het nemen van financieringsbeslissingen kan voor de tussentijdse monitoring het zogeheten directe kasstroommodel worden gebruikt. Dit model specificieert de daadwerkelijke kasstromen en rubriceert die in een aantal categorieën: exploitatiekasstromen, investeringskasstromen en financieringskasstromen. Voor het monitoren van de korte mismatchlimiet moet het indirecte kasstroommodel worden gebruikt. Daarvoor moeten ook diverse balansmutaties (ook als het geen kasstromen zijn) continu worden gemonitord. Dit is veel bewerkelijker.
- **Afschaffing verhoogt de transparantie.** De kasgeldlimiet en korte mismatchlimiet kunnen strijdig met elkaar zijn. Doordat het gaat om verschillende grootheden, kan het in sommige jaren zo zijn dat de korte mismatchlimiet lager ligt dan de kasgeldlimiet en in andere jaren ligt de korte mismatchlimiet juist hoger dan de kasgeldlimiet. Leidde de korte mismatchlimiet er in het verleden toe dat we minder gebruik maakten van korte schulden dan toegestaan op basis van de kasgeldlimiet, nu ligt de korte mismatchlimiet zo veel hoger dan de kasgeldlimiet, dat we de kasgeldlimiet volledig kunnen benutten zonder de korte mismatchlimiet te overschrijden. Van de oorspronkelijk beoogde “strenger dan wettelijke” beperking van het renterisico is daardoor geen sprake meer.
- **Er zijn ons geen andere 100.000+ gemeenten bekend die de korte mismatchlimiet hanteren.** Wat hierbij een rol speelt is de wens om de treasuryfunctie de flexibiliteit te geven om binnen de wettelijke kaders om de renterisico's te beperken een zo optimaal mogelijk resultaat te halen.

2. We schrappen de lange mismatchlimiet

De lange mismatch limiet is specifiek voor de gemeente Groningen. Het is het bedrag dat aangeeft welk deel van de korte vermogensbehoefte maximaal met langlopende leningen mag worden gefinancierd.

Deze limiet is bedoeld om “overfinanciering” te voorkomen. “Overfinanciering” wil zeggen: te veel vaste schulden aantrekken ter financiering van de vaste activa, waardoor (onbedoeld) vlottende activa met vaste schulden worden gefinancierd. Overfinanciering leidt veelal tot (onnodige) extra rentelasten. In de regel is lang geld namelijk duurder dan kort geld.

Om de volgende redenen stellen wij voor om de lange mismatchlimiet af te schaffen:

- Ook zonder limiet is er voor de treasuryfunctie in verband met het bereiken van een zo gunstig mogelijk treasuryresultaat een natuurlijke “drive” om overfinanciering in de vorm van te veel langlopende financiering te voorkomen. Daarmee heeft de lange

mismatchlimiet, zeker in het huidige renteklimaat, geen specifieke functie meer. Illustratief is dat we de afgelopen 20 jaar nooit in de buurt van de lange mismatchlimiet zijn geweest.

- Het is theoretisch niet altijd mogelijk om binnen de limiet te blijven, met name bij verkoop van vaste activa met hoge opbrengsten.
- Afschaffing bevordert de efficiency, want voor de monitoring moeten balansstanden continu worden gevolgd om te kunnen bepalen of er sprake is van financiering van vlottende activa met vaste schulden.

3. We schrappen de limiet vervroegd aflossen

De limiet op vervroegd aflossen houdt in dat in de begroting wordt een schatting gemaakt van leningen die vanwege de rente-coupon in aanmerking kunnen komen voor vervroegde aflossingen. Dit in de begroting vastgestelde saldo limiteert de omvang van de vervroegde aflossingen voor dat jaar.

Wij stellen voor om de limiet voor vervroegde aflossingen af te schaffen. Dit om iedere mogelijke vervroegde aflossing op zijn eigen merites te beoordelen, door middel van de methode die ook nu al in het statuut is vastgelegd. Dit betreft artikel 5 lid 4 dat als volgt luidt:

“Leningen komen voor vervroegde aflossing in aanmerking indien de contante waarde van de lagere rentelasten in komende jaren groter is dan de te betalen boeterente.”

Het is dan niet logisch om een vervroegde aflossing die op basis van deze vastgelegde berekeningsmethode winstgevend is niet uit te voeren vanwege een limiet voor vervroegde aflossing. Uiteraard dient er bij de evt. herfinanciering van de vervroegd afgeloste lening wel te worden voldaan aan de limieten die ook in het nieuwe statuut zijn opgenomen, te weten de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Uiteraard zal de raad ook in de toekomst, via de paragraaf Financiering in de begroting en de jaarrekening, op de hoogte gehouden worden van de verwachte en gerealiseerde vervroegde aflossingen en de (rente)effecten daarvan.

4. Het rente omslag percentage (ROP) kent een nieuwe berekeningswijze die wij vastleggen in het nieuwe statuut

In de notitie Rente 2017 van de commissie BBV is de berekeningsmethode van het ROP gedetailleerd voorgescreven. Dit voorschrift is vervat in de volgende stellige uitspraak:

“De omslagrente wordt berekend door de aan de taakvelden toe te rekenen rente (in €) te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa die integraal zijn gefinancierd. De omslagrente moet vervolgens op consistente en eenduidige wijze worden toegerekend aan de individuele activa. Het is niet toegestaan om per investering of taakveld te differentiëren in het toe te rekenen rentepercentage. Het bij de begroting (voor)gecalculeerde omslagpercentage mag binnen een marge van 0,5 % worden afgerond.”

Om onnodige schommelingen in het Renteomslagpercentage te voorkomen is in het treasurystatuut 2018-2019 de volgende berekeningswijze van het ROP opgenomen:

“Voor integraal gefinancierde activa worden de gemiddelde financieringskosten via het rente-omslag percentage (ROP) doorberekend. Berekening van het ROP vindt plaats conform de BBV-voorschriften. Het rente-omslag percentage wordt jaarlijks bij de gemeentebegroting vastgesteld. Het percentage van deze omslagrente wordt bepaald uit het gewogen gemiddelde van de rentekosten op de opgenomen langlopende leningen, kortlopende leningen, kredieten en bekleemde reserves. Het ROP wordt vastgesteld met als uitgangspunt een verwacht resultaat van nul voor de komende vier jaren. De uitkomst van dit percentage van de omslagrente wordt naar boven afgerond op een veelvoud van 0,05%.”

In de praktijk zitten we sinds een aantal jaren in een klimaat van extreem lage rente. Daardoor heeft het aantrekken van iedere nieuwe lening een drukkend effect op het gemiddelde rentepercentage op de schuldenportefeuille. De verwachte gemiddelde rente op de schuldenportefeuille wordt daarmee steeds lager.

Bij het hanteren van de berekeningswijze uit ons oude treasurystatuut is er daardoor in het begrotingsjaar sprake van een nadelig renteresultaat, dat in de jaren daarna omslaat in een positief resultaat. Dit staat op gespannen voet met de BBV-berekeningswijze, omdat die (los van het afrondingsverschil) uitgaat van een neutraal renteresultaat in het begrotingsjaar.

In de praktijk hebben wij het ROP 2019 en het ROP 2020 daarom berekend met als uitgangspunt een neutraal renteresultaat in het eerste begrotingsjaar. Wij stellen voor om deze berekeningswijze vast te leggen in het nieuwe statuut 2020-2021.

5. Wij verduidelijken de definitie van de kasgeldlimiet

In het huidige treasurystatuut is opgenomen dat de kasgeldlimiet niet mag worden overschreden. Dit is gebaseerd op een wettelijke verplichting in de Wet Fido. In artikel 4 lid 1 van die wet is daarover opgenomen:

“De gemiddelde netto-vlottende schuld per kwartaal van een openbaar lichaam overschrijdt de kasgeldlimiet niet.”

Uit de in de bij de wet horende (ministeriële) uitvoeringsregeling Fido opgenomen modelstaat A blijkt dat het gaat om het gemiddelde van de drie ultimostanden in het kwartaal.

In het treasurystatuut is dit als volgt vertaald:

“Kasgeldlimiet

De netto-vlottende schuld van de gemeente mag niet meer bedragen dan het in de wet Fido vastgestelde percentage van het lastentotaal van de gemeentebegroting.”

Op basis hiervan lijkt het dat het op geen enkele dag is toegestaan dat de netto-vlottende schuld uitstijgt boven de kasgeldlimiet en dat het treasurystatuut daarmee veel strenger is dan de wet. Uit de toelichting op het treasurystatuut blijkt dat dit niet de bedoeling is:

“Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet richt zich op leningen met een rentetypische looptijd van maximaal een jaar (ook wel korte leningen, of kort geld genoemd). De netto-vlottende schuld van de gemeente mag niet meer bedragen dan het wettelijk vastgestelde percentage van 8,5% van het begrotingstotaal. Per kwartaal wordt een gemiddelde netto-vlottende schuld bepaald op basis van de netto-vlottende schuld op de eerste van elke maand.”

Om onduidelijkheid zo veel mogelijk te voorkomen stellen wij voor om deze toelichting te verwerken in het treasurystatuut zelf.

6. Personeelshypotheekleningen voormalige gemeenten Haren en Ten Boer

In het nieuwe statuut hebben wij de volgende passage toegevoegd:

“Op basis van de Wet Fido is het niet meer toegestaan om personeelsleningen of garanties daarop te verstrekken. Er staan nog een aantal hypothecaire personeelsleningen uit, die verstrekt zijn door de voormalige gemeente Ten Boer voordat het wettelijke verbod van kracht werd. Deze leningen zullen conform de voorwaarden zoals vastgelegd in de betreffende hypotheekaktes, worden afgewikkeld. Ook door de voormalige gemeente Haren zijn personeelsleningen verstrekt. Deze uitstaande leningportefeuille is door de voormalige gemeente Haren in 2006, nog voordat het wettelijk verbod van kracht werd, verkocht aan een bank, waarbij een garantie is afgegeven op de restant-hoofdsom. Deze (aflopende) garantie zal conform de voorwaarden worden afgewikkeld.”

Wij hebben deze passage opgenomen in het statuut om te benadrukken dat het gaat om uitstaande (garanties op) personeelsleningen die al zijn verstrekt voordat het verbod van kracht werd.

7. Toevoegen rentepercentages grondexploitaties, reserves en voorzieningen

Voor de toerekening van rente aan grondexploities (bouwgronden in exploitatie) geldt op basis

van de BBV-voorschriften sinds enige jaren een afzonderlijk percentage, afwijkend van het Rente Omslag Percentage (ROP). Wij hebben dit percentage toegevoegd aan het statuut en daarbij ook de berekeningswijze vermeld.

Over de bekleemde reserves en de voorzieningen tegen contante waarde berekenen wij rente. Dit is niet nieuw. Deze rente wordt toegevoegd aan de bekleemde reserves en voorzieningen. Dit is niet nieuw, maar tot nu toe ontbraken deze rentes in het statuut. Voor de volledigheid hebben we ze nu wel opgenomen.

8. Maatschappelijk verantwoord en duurzaam bankieren

De verouderde term kritische banken is vervangen door duurzame banken. Inhoudelijk stellen wij geen wijzigingen voor en houden we vast aan ons beleid om daar waar mogelijk zaken te doen met duurzame banken.